

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни**

"ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ І ПРОЦЕСИ"

**для студентів спеціальності
8.15010008 "Публічне адміністрування"
всіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри публічного адміністрування та регіональної економіки.

Протокол № 1 від 27.08.2013 р.

Укладач Кабанець А. Г.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Політичні інститути і процеси" для студентів спеціальності 8.15010008 "Публічне адміністрування" всіх форм навчання / укл. А. Г. Кабанець. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 48 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних та семінарських занять, матеріали для закріплення знань (самостійну роботу, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.15010008 "Публічне адміністрування" всіх форм навчання.

Вступ

Публічне адміністрування є одним із напрямів суспільно – корисної праці. Дана діяльність завжди пов'язана з такими категоріями, як управління, керівництво, контроль, надання соціальних послуг в рамках політичних інститутів і процесів. У літературі зазначається, що публічне адміністрування в суспільстві розподіляється відповідно до існування державних та недержавних організацій (громадських, корпоративних та самоврядних) на державну та недержавну. Існує також поділ служби в суспільстві на публічну та цивільну.

Визначення публічної служби на законодавчому рівні міститься в Кодексі адміністративного судочинства: публічна служба – діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування.

Дані особливості публічного адміністрування потребують відповідних знань щодо політичних інститутів і процесів та механізмів їх реалізації в сучасному суспільстві.

Політичні інститути і процеси є галуззю знання, що заслуговує на уважне вивчення внаслідок важливості її для загальної освіти студента, а також як однієї із умов підготовки фахівців у галузі публічного адміністрування.

Навчальна дисципліна "Політичні інститути і процеси" складається з двох модулів: теоретичного і практичного.

Теоретичний модуль передбачає вивчення основних теорій становлення політичної системи суспільства, його політичних інститутів. Визначення й характеристика політичної влади, держави, моделей політичних режимів і форм правління.

Практичний модуль передбачає вивчення способів і типів політичного прогнозування, технології (виборчих у тому числі), за допомогою яких формуються суспільні політичні настрої.

Навчальна дисципліна "Політичні інститути і процеси" є нормативною навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр" спеціальності 8.15010008 "Публічне адміністрування" для всіх форм навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 1501 "Державне управління"	Нормативна	
Модулів – 2	спеціальність 8.15010008 "Публічне адміністрування"	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: "Надання якісних адміністративних та соціальних послуг як невід'ємна складова позитивного іміджу органів влади"		Семестр	
Загальна кількість годин – 144		1-й	1-й; 2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 6	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	18 год	14 год
		Практичні, семінарські	
		16 год	12 год
		Самостійна робота	
		110 год	154 год
		Вид контролю – залік	
	2 год	2 год	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 31 %;
- для заочної форми навчання – 17 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою засвоєння даної навчальної дисципліни є формування у студентів професійних компетентностей щодо їхнього вміння самостійно аналізувати суть політичних явищ і процесів та приймати виважені рішення, що сприятимуть подальшій демократизації українського суспільства, інтеграції його в світове співтовариство.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

засвоєння основних принципів формування сучасної політичної системи, обґрунтування актуальних політичних проблем;

формування компетентностей щодо самостійного критичного аналізу політичних процесів та оцінки їх впливу на політичні рішення.

"Політичні інститути і процеси" – навчальна дисципліна, що вивчає інструментарій прийняття політичних рішень з урахуванням мінливості внутрішнього та зовнішнього політичного середовища.

Об'єктом навчальної дисципліни є політичні інститути та процеси, що відбивають різні аспекти політичної діяльності.

Предметом навчальної дисципліни є сукупність політичних знань, що охоплюють політичні процеси, які відбуваються в суспільстві, механізм взаємодії суб'єктів та об'єктів політики.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши більшість навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Філософія", "Культурологія", "Соціологія", "Історія сучасного світу", "Правознавство". У свою чергу, знання з даної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Електронне врядування", "Публічні фінанси", "Державне регулювання економіки та економічна політика", "Територіальне управління в Україні в умовах реформ", "Планування розвитку території", "Антикризовий менеджмент", а також виконання тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових робіт, магістерських дипломних робіт.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

об'єкт, предмет і методи політичної науки, її структуру та функції;

понятійний та категорійний апарат політичної науки;

історію розвитку політичної думки, особливості ґенези національних політичних шкіл;

основні світові та вітчизняні політичні школи, концепції і напрямки;

визначення, походження, структуру та механізм функціонування політичної системи, державної влади, партійних систем;

сутність політичних інститутів;

поняття "опозиція" та її роль в житті суспільства;

значення політичної еліти та політичного лідерства в державі.

вміти:

орієнтуватися в основних напрямках політичної думки;

визначати теоретичні, духовні, прикладні та інструментальні компоненти політичного знання, їх роль і функції у підготовці політичних рішень;

аналізувати сутність політичної влади, держави, політичного життя;
розрізняти політичні відносини і процеси, суб'єкти і об'єкти політики;
класифікувати політичні системи і режими, партійні та виборчі системи;
аналізувати міжнародні політичні процеси, місце та роль України
в сучасному світі;

володіти навиками політичної культури;

застосовувати політологічні знання у своїй професійній діяльності.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

**Професійні компетентності, які отримують студенти
після вивчення навчальної дисципліни**

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
ОПРіОН* 1	Приймати політичні рішення в умовах невизначеності, ризику та конфлікту	Визначати оптимальні та політичні рішення в умовах невизначеності
		Визначати оптимальні та політичні рішення в умовах ризику
		Визначати оптимальні та політичні рішення в умовах конфлікту
		Проводити аналіз впливу невизначеності на якість прийняття політичних рішень
ОПРіОН 2	Розробляти ефективні політичні рішення з використанням методів політичного аналізу	Визначати способи формалізації та реалізації політичних рішень
		Здійснювати обґрунтований вибір методів політичного аналізу для формування ефективних політичних рішень
		Застосовувати методи експертних оцінок для визначення ступеня ризику політичних рішень
		Прогнозувати політичні рішення з урахуванням впливу чинників зовнішнього середовища

1	2	3
ОПРІОН 3	Здійснювати обґрунтування прийняття політичних рішень та їх реалізацію	Ідентифікувати політичні ризики
		Визначати технологію розробки та реалізації політичних рішень
		Визначати інтегральні показники оцінки ризику політичної діяльності
		Формувати напрями зниження ступеня ризику політичної діяльності
		Формувати напрями підвищення ефективності політичної діяльності

* Примітка. Обґрунтування політичних рішень і оцінювання їх наслідків.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теоретичні засади формування політичних інститутів і процесів

Тема 1. Влада і громадянське суспільство: проблема взаємодії

1.1. Влада як явище суспільного життя.

Сутність політичної влади та її визначення в нормативно-формалістичній, органістичній, суб'єктно – психологічній, індивідуально-соціологічній та марксистській концепціях.

1.2. Співвідношення державної та політичної влади.

Складові державної влади: законодавча, виконавча, судова, їх взаємодія. Форми та механізми політичної влади: панування, політичне керівництво, управління. Поділ форм політичної влади за критерієм головного суб'єкта

правління: монархія, тиранія, аристократія, олігархія, демократія. Функції механізму політичної влади: інтегративна, регулятивна, мотиваційна, стабілізуюча.

1.3. Структура владних відносин і механізмів політичної влади.

Політика як засіб регулювання економічних, соціальних і духовних відносин у суспільстві.

Тема 2. Розвиток демократії та становлення громадянського суспільства в сучасній Україні

2.1. Історія розвитку політичної думки.

Політичні вчення Стародавньої Греції, Риму. Політичні погляди Платона й Арістотеля. Політичне вчення епохи Відродження. (Д. Локк, Т. Гоббс, Ж.-Ж. Руссо). І. Кант про правову державу. Г. Гегель про громадянське суспільство. М. Вебер як класик західної політології.

2.2. Розвиток української політичної думки.

Політичні ідеї часів Київської Русі. Ідеї соціальної й національної рівності (С. Оріховський – Роксолан, Ю. Дрогобич, М. Смотрицький, С. Зизаній). Конституція П. Орлика. Політична думка України ХІХ – поч. ХХ ст. (М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко, М. Драгоманов, І. Франко, М. Міхновський). Концепція Української державності (В. Липинський, Д. Донцов, Ю. Липа, І. Лисяк – Рудницький). Новітня українська державність ("Декларація про державний суверенітет України", "Акт про державну самостійність України", "Конституція України" 1996р.).

Тема 3. Політичні системи

3.1. Сутність і типи політичних систем.

Поняття "політична система суспільства". Політична система як механізм влади та фактор стабілізації і розвитку суспільного життя. Характерні риси політичної системи суспільства. Типологія політичних систем.

3.2. Характеристика структурних елементів політичної системи.

Системоутворюючі засади та основні функції політичних систем. Основні фактори ефективності політичної системи. Структурні елементи політичної системи, її інституційна, інформаційно-комунікаційна, нормативно-регулятивні складові.

Тема 4. Політичний режим

4.1. Сутність і види політичного режиму.

Поняття "політичний режим" та параметри його визначення. Форма політичного (державного) режиму як безпосередній засіб реалізації державної влади. Види політичного режиму: демократичний та недемократичний.

4.2. Якісні характеристики політичного режиму.

Основні признаки демократичного режиму. Особливості та відмінності авторитарного та тоталітарного режиму. Типологія політичного режиму.

Тема 5. Тенденції до змін сучасних політичних систем

5.1. Світовий політичний процес.

Поняття, суб'єкти, закономірності та тенденції до змін світового політичного процесу.

5.2. Основні концептуальні ідеологічні засади сучасних політичних процесів.

Сучасні радикальні ідеології неокомунізму, неофашизму. "Демократичний соціалізм" – ідеологія і практика сучасної соціал-демократії. Ідеологія неоконсерватизму, сутнісний аналіз. Неолібералізм як ідейно політична доктрина.

Змістовий модуль 2.

Аналіз політичних інститутів і процесів

Тема 6. Аналіз рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні

6.1. Фактори стабільності політичної системи в Україні.

Показники рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні. Напрямки підвищення рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні.

6.2. Методи аналізу рівня стабільності політичної системи.

Використання соціологічного, структурно-функціонального, історичного методів політичного аналізу.

Тема 7. Система політичних інститутів: порівняльна характеристика

7.1. Держава як політичний інститут, засіб публічної влади.

Основні підходи у визначенні сутності держави. Теорії виникнення держави. Інститути державної влади, їх характеристика. Форми правління і устрою: президентська, парламентська.

7.2. Держава і громадське суспільство.

Сутність громадського суспільства, основні умови його формування. Формування громадського суспільства в сучасній Україні.

Тема 8. Політичний менеджмент та політичний маркетинг

8.1. Політичний менеджмент.

Політичний менеджмент: поняття та зміст. Типології політичного управління.

8.2. Політичний маркетинг.

Поняття політичного маркетингу та його сутність. Функції політичного маркетингу. Маркетинг органів державної влади.

Тема 9. Практичний політичний аналіз

9.1. Особливості методології і методики прикладного аналізу політики.

Методологічні підходи до прикладного політичного аналізу: клієнт – проблемно-орієнтований підхід; гетерогентність концептуально-методологічної бази; інструментальний мультипліцизм; поєднання – емпіричного і нормативного підходів.

9.2. Методи вимірювання політичного аналізу.

Методики практичного політичного аналізу (трендовий, ситуаційний).

Комбінації методів і процедур для вирішення конкретної задачі, визначення послідовності та їх використання. Методи збору, переробки, і виробництва політичної релятивної інформації.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекційні	Практичні (семінарські)	проведення підсумкового контролю	самостійна робота			лекційні	практичні(семінарські)	проведення підсумкового контролю	самостійна робота	
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади формування політичних інститутів і процесів												
<i>Тема 1. Влада і громадянське суспільство: проблема взаємодії</i>	13	2	1	–		10	18	1	1	–	–	16
<i>Тема 2. Розвиток демократії та становлення громадянського суспільства в сучасній Україні</i>	16	2	2	–	1	10	19	1	1	–	1	16
<i>Тема 3. Політичні системи</i>	15	2	1	–	1	12	20	2	1	–	1	16
<i>Тема 4. Політичний режим</i>	17	2	2	–	1	12	20	2	1	–	1	16
<i>Тема 5. Тенденції до змін сучасних політичних систем</i>	15	2	2	–	1	10	21	2	2	–	1	16
Разом за змістовим модулем 1	76	10	8	–	4	54	98	8	6	–	4	82

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 2. Аналіз політичних інститутів і процесів												
<i>Тема 6. Аналіз рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні</i>	17	2	2	–	1	12	21	2	2	–	1	16
<i>Тема 7. Система політичних інститутів</i>	17	2	2	–	1	12	21	2	2	–	1	16
<i>Тема 8. Політичний менеджмент та політичний маркетинг</i>	17	2	2	–	1	12	19	1	1	–	1	16
<i>Тема 9. Практичний політичний аналіз</i>	17	2	2	–	1	12	19	1	1	–	1	16
Разом за змістовим модулем 2	68	8	8	–	4	48	80	6	6	–	4	64
<i>залік</i>	2	–	–	–	–	–	2	–	–	–	–	–
Усього годин за модулем	144	18	16	–	110	180	14	12	–	154		

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин		Література
		денна	заочна	
Змістовий модуль 1.				
Теоретичні засади формування політичних інститутів і процесів				
<i>Тема 2. Розвиток демократії та становлення громадянського суспільства в сучасній Україні</i>	<p><i>Тема семінарського заняття "Особливості розвитку теорії державної влади: історичний та сучасний аспекти":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Генезис науки про державну владу та її зв'язок з іншими науками. 2. Особливості сучасного розвитку теорії про державну владу і громадське суспільство. 3. Основні відмінності політичних рішень від інших рішень. 4. Роль політичних рішень у підвищенні ефективності функціонування держави і громадського суспільства. Напрями підвищення ефективності політичних рішень. 5. Специфіка проблем прийняття політичних рішень в сучасній Україні 	2	2	<p>Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 8; 9; 11; 12; 15]</p>
<i>Тема 8. Політичний менеджмент та політичний маркетинг</i>	<p><i>Тема семінарського заняття "Напрями підвищення рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні".</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасні підходи до визначення стабільності політичної системи. 2. Види політичних систем. Аналіз чинників їх нестабільності. 3. Взаємозв'язок стабільності політичної системи з ефективністю державного управління. 4. Методи аналізу нестабільності політичних процесів та формалізації невизначеної інформації. 5. Напрямки стабілізації політичної системи в сучасній Україні 	2	2	<p>Основна: [1 – 4]. Додаткова: [7; 11; 12; 18; 20]</p>
Усього годин		4	4	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань.

Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті.

Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин		Література
		денна	заочна	
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади формування політичних інститутів і процесів	<i>Завдання 1.</i> Визначити сутність політичних систем виходячи із особливостей взаємодії суб'єктів та об'єктів державної влади	1	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 8; 9; 11]
	<i>Завдання 2.</i> Охарактеризувати структурні елементи політичних систем	2	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 12; 16; 17]
	<i>Завдання 3.</i> Визначити сутність і види політичного режиму, та особливості його прояву в управлінні державою	1	1	
	<i>Завдання 4.</i> "Теоретичні та методологічні засади прийняття політичних рішень"	1	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 8; 9; 11; 12; 16; 17]
	<i>Завдання 5.</i> Визначити якісні характеристики політичного режиму	2	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 8; 9; 11; 12; 16; 20]

1	2	3	4	5
<i>Змістовий модуль 2.</i> Аналіз політичних інститутів і процесів	<i>Завдання 6.</i> Визначити чинники стабілізації політичного стану в сучасних умовах	1	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 7; 13 – 15]
	<i>Завдання 7.</i> Навести порівняльну характеристику політичних інститутів	2	0,5	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 7; 19; 20]
	<i>Завдання 8.</i> Проведення практичного політичного аналізу політичних процесів в Україні	1	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 7; 10; 12 – 15; 17 – 19]
	<i>Завдання 9.</i> Визначити основні особливості методики проведення політичного аналізу	1	0,5	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 7; 10; 12 – 15]
Разом годин за змістовими модулями		12	8	

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1.

Теоретичні засади формування політичних інститутів і процесів

Тема 1. Влада і громадянське суспільство: проблема взаємодії

Рівень 1. Завдання – запитання. Що ви розумієте під поняттям "генеза політичних ідей"? У чому полягає новаторська суть Платона й Аристотеля у контексті розвитку політичних ідей?

Рівень 2. Визначити основні історичні етапи розвитку політичних вчень; охарактеризувати характерні їх риси та найвідоміших її представників.

Рівень 3. Фундаментальним принципом політики, за Аристотелем, є принцип рівноваги. У чому його сутність і хто здатний його забезпечити? Чи є актуальним принцип рівноваги для сучасного українського суспільства? Прокоментуйте судження засновника класичного лібералізму Дж. Локка

"природний стан є станом свободи, в якому кожен сам розпоряджається собою і своїми вчинками як йому заманеться. Він зв'язаний тільки законом природи і незалежний від чиеїсь волі. Природний стан – стан повної рівності, проте стан повної свободи не є станом свавілля...", та визначте його сутність.

Тема 3. Політичні системи.

Рівень 1. Завдання – запитання. У чому полягає методологічне значення поняття "політична система суспільства"? Як співвідносяться поняття "політична система суспільства" і "політична організація суспільства"? Вкажіть спільне і відмінне.

Рівень 2. Розкрийте основне спрямування американської моделі політичної системи та покажіть її відмінність від західноєвропейської? Занотуйте свою відповідь.

Рівень 3. Політична система – це діалектична єдність ідеологічного, функціонального, регулятивного та інститутціонального чинників. Чи ви згодні з таким висновком? Прокоментуйте.

Змістовий модуль 2.

Аналіз політичних інститутів і процесів

Тема 7. Система політичних інститутів: порівняльна характеристика

Рівень 1. Завдання – запитання. За яких умов виникає держава? Назвіть 4 – 5 чинників. До найважливіших ознак держави відносять *наявність публічної влади та її суверенітет*. Що таке *суверенітет влади*?

Рівень 2. Проаналізуйте, чому пострадянські країни розглядаються переважно як слабкі держави. Скористайтесь такими характеристиками, як відсутність монополії на легітимне насильство та відсутність верховенства права.

Рівень 3. Спробуйте підтвердити або спростувати твердження про наявність на пострадянському просторі в нових суверенних державах передумов та ознак авторитарного президентського правління.

Тема 8. Політичний менеджмент та політичний маркетинг

Рівень 1. Завдання – запитання. До яких двох основних аспектів зводить сучасна політологія сутність політики?

Американський політолог К. Райт писав: "Політика може бути визначена як мистецтво і практика забезпечення групових цілей, що досягається шляхом подолання опору інших груп".

Ваш коментар цих суджень, яку точку зору Ви поділяєте і чому?

Рівень 2. Завдання – запитання. Визначте причини і наслідки політизації економічної сфери українського суспільства. Які, на ваш погляд, політичні рішення необхідно застосувати для подолання економічної кризи українського суспільства?

Рівень 3. Охарактеризуйте політику прогресивну, консервативну, реакційну. Якого виду політика, що проводиться нинішнім керівництвом України?

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 76 % (110 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (144 години). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики з метою підготовки до заліку.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин		Форми контролю СРС	Література
		денна	заочна		
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1.					
Теоретичні засади формування політичних інститутів і процесів					
<i>Тема 1.</i> Влада і громадянське суспільство: проблема взаємодії	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темами 1 і 2. Виконання <i>індивідуального завдання</i> "Прийняття політичних рішень в умовах розвитку демократії"	10	16	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 8; 9; 11; 12; 16; 17; 20]
<i>Тема 2.</i> Розвиток демократії та становлення громадянського суспільства в сучасній Україні	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Особливості розвитку теорії державної влади: історичний та сучасний аспекти"	12	16	Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 8; 9; 11; 12; 16; 17; 20]
<i>Тема 3.</i> Політичні системи	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи. Виконання <i>індивідуального завдання</i> "Формування політичної системи в Україні"	10	16	Письмова контрольна робота за темами 1 і 2. Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 8; 9; 11; 12; 16; 17; 20]

1	2	3	4	5	6
Тема 4. Політичний режим	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання <i>індивідуального завдання</i> "Визначення особливостей політичного режиму в умовах демократичного правління"	12	16	Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 8; 9; 11; 12; 16; 17]
Тема 5. Тенденції до змін сучасних політичних систем	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання <i>індивідуального завдання</i> "Взаємозв'язок міжнародних проблем зі змінами сучасних політичних систем"	10	16	Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [8; 9; 20]
Змістовий модуль 2.					
Аналіз політичних інститутів і процесів					
Тема 6. Аналіз рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання <i>індивідуального завдання</i> "Визначення рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні", виконання <i>індивідуального науково-дослідного завдання</i> (ІНДЗ) "Формування ефективних політичних рішень з урахуванням нестабільності політичної системи"	12	16	Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 7; 10; 13 – 15; 18; 19; 20]
Тема 7. Система політичних інститутів: порівняльна характеристика	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. <i>Есе</i> на тему "Порівняльна характеристика політичних інститутів", виконання ІНДЗ	12	16	Перевірка есе	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [8 – 10; 12 – 14, 18; 20]
Тема 8. Політичний менеджмент та політичний маркетинг	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; написання есе на тему "Визначення особливостей проведення політичного менеджменту та маркетингу", виконання ІНДЗ	12	16	Перевірка есе	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 7; 13 – 15; 17 – 20]

1	2	3	4	5	6
<i>Тема 9.</i> Практичний політичний аналіз	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Самостійне опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття: методи збору, переробки, і виробництва політичної релятивної інформації, виконання ІНДЗ	12	16	Експрес-опитування	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 9; 10; 13 – 15]
<i>Підготовка до заліку</i>		6	6		Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 7; 10; 12 – 15; 20]
<i>Залік</i>		2	2		
<i>Усього за модулем</i>		110	154		

7.1. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) студента є вибіркоким видом позааудиторної самостійної роботи студента та має навчально-дослідницький характер, виконується у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується разом зі складанням підсумкового заліку з даної навчальної дисципліни. Виконання ІНДЗ є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки майбутніх спеціалістів, які здатні застосовувати на практиці теоретичні знання, вміння та навички з даної навчальної дисципліни.

Підготовка ІНДЗ передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх у процесі розв'язання конкретних економічних ситуацій, розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних із темою ІНДЗ.

ІНДЗ передбачає наявність наступних елементів наукового дослідження: практичної значущості, комплексного системного підходу до вирішення завдань дослідження, теоретичного використання передової сучасної методології та наукових розробок, наявність елементів творчості, вміння застосовувати сучасні технології.

Практична значущість ІНДЗ полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики.

Реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем підприємства, на основі його реальних даних за кілька років і результати якої повністю або частково можуть бути впроваджені в практику діяльності підприємства.

Комплексний системний підхід до розкриття теми роботи полягає в тому, що предмет дослідження розглядається з різних точок зору – з позицій теоретичної бази і практичних напрацювань, умов його реалізації на підприємстві, аналізу, обґрунтування шляхів удосконалення тощо – в тісному взаємозв'язку та єдиній логіці викладу.

Застосування сучасної методології полягає в тому, що в процесі виконання аналізу стратегічних позицій підприємства й обґрунтування шляхів удосконалення окремих аспектів предмета та об'єкта дослідження студент повинен використовувати відомості про новітні досягнення в техніці і технологіях дослідження, застосовувати різноманітні методи й засоби діагностичних досліджень, підходи до визначення та обґрунтування вибору критеріїв і показників експрес-діагностування виробничо-економічної системи або її елементів.

У процесі виконання ІНДЗ, разом з теоретичними знаннями і практичними навичками за фахом, студент повинен продемонструвати здатність до науково-дослідної роботи та вміння творчо мислити.

Тема ІНДЗ: "Формування ефективних політичних рішень на підставі аналізу розвитку політичного процесу в Україні".

Мета ІНДЗ – формування практичних навичок та вміння їх застосовувати в процесі прийняття політичних рішень.

Об'єктом ІНДЗ є політичні процеси та діяльність політичних інститутів в Україні.

Предмет ІНДЗ – сукупність методів та методологія прийняття політичних рішень.

Індивідуальне науково-дослідне завдання виконується студентом самостійно за консультування з викладачем протягом вивчення дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Індивідуальне науково-дослідне завдання видається викладачем на початку семестру, протягом якого вивчається дисципліна. Студент має надати ІНДЗ для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Бали за виконання ІНДЗ враховуються під час виставлення загальної оцінки з дисципліни.

Вимоги до оформлення. Формат аркуша – А4. Поля: ліве – 30 мм; праве, верхнє та нижнє – 20 мм. Шрифт Arial, розмір шрифту для основного тексту – кг 14. Міжрядковий інтервал – множник 1,3. Не дозволяються виділення в тексті курсивом та підкреслення.

Обсяг ІНДЗ повинен становити у друкованому варіанті 30 – 40 сторінок.

Кожен розділ розпочинають з нової сторінки. Назви розділів оформляються великими літерами по центру сторінки. Сторінки нумеруються у правому верхньому куті. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться.

Вимоги до змісту. Індивідуальне науково-дослідне завдання повинне складатися з таких елементів, як:

титульна сторінка;

зміст;

вступ (1,5 сторінки);

основна частина (27 – 37 сторінок);

висновок (1,5 сторінки);

список використаної літератури;

додатки (за необхідності).

Вступ повинен відображати наступні елементи: актуальність теми, проблемне поле теми, мету дослідження, об'єкт, предмет, завдання, базу та методи дослідження.

В **основній частині роботи** (повинна містити три підрозділи) студенти повинні:

провести теоретичний аналіз підходів до розкриття сутності поняття "політичні інститути" та "політичні процеси", та визначити особливості їх реалізації в сучасних умовах;

надати аналітичну оцінку політичним процесам у сучасних умовах та визначити чинники, які мають найбільший вплив на політичну діяльність;

розробити заходи щодо формування ефективних політичних рішень з урахуванням розвитку політичного процесу.

Висновки повинні містити обґрунтовані та змістові, практичні рекомендації щодо формування ефективних політичних рішень з урахуванням розвитку політичного процесу.

Список використаної літератури слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання".

Додатки можуть бути включені за необхідності. У разі наявності кількох додатків оформляється окрема сторінка "ДОДАТКИ", номер якої є останнім, що включається до обсягу ІНДЗ. Кожен додаток починають із нової сторінки. Відповідно до вимог, додаток називають у такий спосіб: "Додаток А", "Додаток Б" і т. д. за алфавітом, за винятком букв Г, Ґ, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, при цьому написи "Додаток...", "Продовження додатка..." та "Закінчення додатка..." пишуться малими літерами з першої великої і вирівнюються по правому краю сторінки. Допускається розподіл додатків на розділи типу "Додаток А.3". Ілюстрації, таблиці, формули нумерують відповідно до назви додатка, наприклад "рис. А.3".

7.2. Контрольні запитання для самодіагностики

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади формування політичних інститутів і процесів

Тема 1. Влада і громадянське суспільство: проблема взаємодії

1.1. Визначити сутність влади як суспільного явища.

1.2. Охарактеризувати ознаки політичної влади та її головні властивості.

Визначити співвідношення державної та політичної влади. Охарактеризувати владні відносини і механізми політичної влади.

1.3. Визначити взаємодію суб'єктів та об'єктів влади.

Тема 2. Розвиток демократії та становлення громадянського суспільства в сучасній Україні

2.1. Охарактеризувати політичні вчення Стародавньої Греції, Риму.

2.2. Охарактеризувати політичне вчення Епохи відродження.

2.3. Визначити основні школи і течії сучасної зарубіжної політології.

2.4. Визначити напрями української політичної думки кінця ХІХ – першої половини ХХ ст.

Тема 3. Політичні системи

3.1. Охарактеризувати сутність і типи політичних систем.

3.2. Надати характеристику структурних елементів політичної системи.

Тема 4. Політичний режим

- 4.1. Охарактеризувати сутність і види політичного режиму.
- 4.2. Визначити якісні характеристики політичного режиму.
- 4.3. Охарактеризувати ознаки демократичного режиму.

Тема 5. Тенденції до змін сучасних політичних систем

- 5.1. Охарактеризувати світовий політичний процес: поняття, основні концептуальні засади аналізу, суб'єкти, закономірності та тенденції до змін.

Змістовий модуль 2. Аналіз політичних інститутів і процесів

Тема 6. Аналіз рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні

- 6.1. Визначити фактори стабільності політичної системи в Україні.
- 6.2. Охарактеризувати показники рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні.
- 6.3. Визначити напрямки підвищення рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні.

Тема 7. Система політичних інститутів: порівняльна характеристика

- 7.1. Визначити поняття держави, її визначальні ознаки як політичного інституту.
- 7.2. Визначити різновиди та типи державного правління.
- 7.3. Охарактеризувати форми державного устрою: порівняльна характеристика.

Тема 8. Політичний менеджмент та політичний маркетинг

- 8.1. Охарактеризувати політичний менеджмент: поняття та зміст.
- 8.2. Охарактеризувати типології політичного управління.
- 8.3. Визначити поняття політичного маркетингу та його сутність.
- 8.4. Визначити функції політичного маркетингу.
- 8.5. Охарактеризувати маркетинг органів державної влади.

Тема 9. Практичний політичний аналіз

- 9.1. Охарактеризувати політичне рішення: технологія підготовки політичного рішення.
- 9.2. Визначити види політичного аналізу.
- 9.3. Визначити методики практичного політичного аналізу (трендовий, ситуаційний).

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальне здавання виконаних робіт.

9. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу.

Розподіл форм та вибір методів активізації процесу навчання відбуваються відповідно за темами навчальної дисципліни (табл. 9.1 і 9.2).

Таблиця 9.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
<i>Тема 1.</i> Влада і громадянське суспільство: проблема взаємодії	Лекція проблемного характеру з питання "Роль політичних рішень в ефективному функціонуванні суспільства", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу

1	2
<i>Тема 2.</i> Розвиток демократії та становлення громадянського суспільства в сучасній Україні	Міні-лекція з питання "Демократичні засади розвитку суспільства", банки візуального супроводу
<i>Тема 3.</i> Політичні системи	Лекція проблемного характеру з питання "Напрямки розвитку політичної системи", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 4.</i> Політичний режим	Міні-лекція з питання "Основні показники ефективності політичного режиму", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 5.</i> Тенденції до змін сучасних політичних систем	Лекція проблемного характеру з питання "Сучасні тенденції в реформуванні політичних систем", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 6.</i> Аналіз рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні	Лекція проблемного характеру з питання "Чинники стабільності політичної системи в сучасній Україні"
<i>Тема 7.</i> Система політичних інститутів: порівняльна характеристика	Міні-лекція з питання "Держава як основний політичний інститут", банки візуального супроводу
<i>Тема 8.</i> Політичний менеджмент та політичний маркетинг	Міні-лекція з питання "Методи політичного менеджменту та маркетингу", банки візуального супроводу
<i>Тема 9.</i> Практичний політичний аналіз	Лекція проблемного характеру з питання "Методи практичного політичного аналізу", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних

питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Метод Дельфі використовується з метою досягнення консенсусу в експертних оцінках і передбачає надання можливості висловити свої думки групі експертів, що працюють індивідуально в різних місцях. При виборі управлінського рішення за цим методом академічну групу розділяють, наприклад, на п'ять малих груп. Чотири групи є робочими, вони розробляють

і приймають управлінське рішення, а п'ята група є експертною. Аналіз та варіанти управлінських рішень робочих груп усереднюються цією групою. Експертна група може бути поділена за спеціалізаціями.

Комп'ютерна симуляція (гра) – це метод навчання, що спирається на використання спеціальних комп'ютерних програм, за допомогою яких можливе віртуальне моделювання бізнес-процесу. Студенти можуть змінювати параметри й дані, приймати рішення та аналізувати наслідки таких рішень. Метою використання даного методу є розвиток системного мислення студентів, їх здібностей до планування, формування вмінь розпізнавати й аналізувати проблеми, порівнювати й оцінювати альтернативи, приймати оптимальні рішення й діяти в умовах обмеженого часу.

Метод сценаріїв полягає в розробці ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Таблиця 9.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
Тема 1. Влада і громадянське суспільство: проблема взаємодії	<i>Завдання 1.</i> Визначити сутність політичних систем виходячи із особливостей взаємодії суб'єктів та об'єктів державної влади	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 2. Розвиток демократії та становлення громадянського суспільства в сучасній Україні	<i>Завдання 2. Семінарське заняття.</i> Тема: "Особливості розвитку теорії державної влади: історичний та сучасний аспекти"	Робота в малих групах, мозкові атаки, семінари-дискусії, презентації
Тема 3. Політичні системи	<i>Завдання 3.</i> Охарактеризувати структурні елементи політичних систем.	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 4. Політичний режим	<i>Завдання 4.</i> Визначити сутність і види політичного режиму, та особливості його прояву в управлінні державою	Робота в малих групах, мозкові атаки

1	2	3
Тема 5. Тенденції до змін сучасних політичних систем	<i>Завдання 5. "Теоретичні та методологічні засади прийняття політичних рішень"</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 6. Аналіз рівня стабільності політичної системи	<i>Завдання 6. Визначити чинники стабілізації політичного стану в сучасних умовах.</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 7. Система політичних інститутів: порівняльна характеристика	<i>Завдання 7. Семінарське заняття. Тема: " Напрями підвищення рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні"</i>	Семінари-дискусії, презентації
Тема 8. Політичний менеджмент та політичний маркетинг	<i>Завдання 8. Визначити особливості проведення політичного менеджменту та маркетингу в сучасних умовах</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки
Тема 9. Практичний політичний аналіз	<i>Завдання 9. Проведення практичного політичного аналізу політичних процесів в Україні</i>	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі, комп'ютерна симуляція, метод сценаріїв, презентації

10. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти залік, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;

захист індивідуального та комплексного розрахункового завдання;

перевірка есе за заданою тематикою;

проведення поточного тестування;

проведення письмової контрольної роботи;

експрес-опитування;

проведення диктанту за лекційним матеріалом.

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму. **Колоквиум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового заліку. **Семестровий залік** – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. При оцінюванні індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Поточний тестовий контроль проводиться 3 рази за семестр. Тест включає запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Письмова контрольна робота проводиться 6 раз за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є:

здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;
грамотність подачі матеріалу;
використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;
оформлення роботи.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового заліку. Питання заліку охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням заліку є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу залік оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами. Питання заліку складається із 5 практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Питання заліку включають два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент **не може бути допущений** до складання заліку, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Результат семестрового заліку оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі *екзаменаційної "Відомості обліку успішності"*.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час заліку, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та заноситься у залікову *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: *"зараховано"* – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо *"не зараховано"*, тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Зразок завдань для отримання заліку

Форма № Н-5.05

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Освітньо-кваліфікаційний рівень "магістр"

Спеціальність : "Публічне адміністрування". Семестр I

Навчальна дисципліна "Політичні інститути і процеси"

Завдання для заліку

Завдання 1 (стереотипне).

1. Які країни вважають себе батьківщиною політології? Як Ви ставитесь до дискусії з цього приводу? _____

2. Чи поділяєте Ви точку зору про те, що вивчення і розповсюдження політологічних знань – гостра суспільна необхідність? Ваша позиція і аргументи. _____

3. Уважно прочитайте й зіставте два визначення предмету політології: віднайдіть у них спільне й відмінне:

а) *"справжній предмет політичної науки – це вивчення сфери політики без вторгнення на територію інших наук про людину"*. Ф. Бро;

б) *"коли ми говоримо про науку в галузі політики ми маємо на увазі науку про владу"*. Г. Ласуелл.

Завдання 2 (стереотипне).

1. Фундаментальним принципом політики, за Аристотелем, є **принцип рівноваги**. У чому його сутність і хто здатний його забезпечити? Чи є актуальним принцип рівноваги для сучасного українського суспільства? _____

2. *"Природний стан є станом свободи, в якому кожен сам розпоряджається собою і своїми вчинками як йому заманеться. Він зв'язаний тільки законом природи і незалежний від чиеїсь волі. Природний стан – стан повної рівності, проте стан повної свободи не є станом свавілля..."* – писав Дж. Локк. Прокоментуйте це судження засновника класичного лібералізму та визначте його сутність. _____

3. *"Всі люди, які володіють хоч найменшою часткою влади, повинні мати високе довір'я,"* – зазначав Е. Берк – основоположник класичного консерватизму. Чи поділяєте Ви таку точку зору і наскільки "почуття відповідальності" характерне для української політичної еліти? _____

Завдання 3 (діагностичне).

1. У чому полягає методологічне значення поняття *"політична система суспільства"*?

2. Як співвідносяться поняття *"політична система суспільства"* і *"політична організація суспільства"*. Вкажіть спільне і відмінне.

3. Розкрийте основне спрямування *американської* моделі політичної системи та покажіть її відмінність від *західноєвропейської*. Занотуйте свою відповідь _____ .

4. Які системоутворюючі засади та основні функції політичних систем Ви б виділили. Напишіть основні з них:

а) _____

б) _____

в) _____

г) _____

5. *Політична система* – це діалектична єдність ідеологічного, функціонального, регулятивного та інституціонального чинників. Чи згодні Ви з таким висновком? Прокоментуйте.

Завдання 4 (діагностичне).

1. Що таке "політичний режим"? Напишіть визначення поняття та вкажіть основні його різновиди.

2. Вкажіть основні ознаки правової держави:

а) _____

б) _____

в) _____

г) _____

3. Яка держава, на Ваш погляд, буде більш стабільною: та, де багато покарань, чи та, де багато нагород? Який зв'язок між нагородами і покараннями, з одного боку, і добробутом та стабільністю держави, з другого?

4. Україна за формою правління є _____ ,
(впишіть необхідне)

а за устроєм – _____
(впишіть необхідне)

Завдання 5 (евристичне)

1. Незважаючи на негативне відношення до політики значної частини населення в різних країнах, без політики не може обійтися жодне суспільство. Як Ви думаєте, із чим це пов'язане?

2. Які з існуючих методів політології, на Ваш погляд, можуть бути використані для пояснення сучасної ситуації в Україні?

3. Яка з функцій сучасної політичної науки найбільш актуальна для України й чому?

4. Як Ви вважаєте, чи існує перспектива відмирання політики?

Затверджено на засіданні кафедри публічного адміністрування та регіональної економіки ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Протокол № _____ від " _____ " _____ 20__ р.

Зав. кафедри

Гавкалова Н. Л.

(підпис)

Екзаменатор

Кабанець А. Г.

(підпис)

Підсумкові бали за залік складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (2,5 бала):

1 бал – за правильне визначення відповіді на перше питання;

1 бал – за логічну послідовність, аргументованість і ґрунтовність аналітичної записки на перше питання;

1 бал – за правильне визначення відповіді на друге питання;

1 бал – за логічну послідовність, аргументованість і ґрунтовність аналітичної записки на друге питання;

0,5 бала – за охайність представлення результатів.

Завдання 2 (5 балів):

1 бал – за правильне визначення відповіді на перше питання;

2 бали – за логічну послідовність, аргументованість і ґрунтовність аналітичної записки на перше питання;

1 бал – за правильне визначення відповіді на друге питання;

2 бали – за логічну послідовність, аргументованість і ґрунтовність аналітичної записки на друге питання;

1 бал – за охайність представлення результатів.

Завдання 3 (7,5 бала):

3 бали – за правильне визначення відповіді на питання;

2 бали – за логічну послідовність, аргументованість і ґрунтовність аналітичної записки на перше та друге питання;

1,5 бала – за логічну послідовність, аргументованість і ґрунтовність аналітичної записки на третє питання;

1 бал – за охайність представлення результатів.

Завдання 4 (10 балів):

2 бали – за правильне визначення відповіді на питання;

1 бал – за логічну послідовність, аргументованість і ґрунтовність аналітичної записки на перше питання;

6 балів – за логічну послідовність, аргументованість і ґрунтовність аналітичної записки на друге, третє та четверте питання;

1 бал – за охайність представлення результатів;

Завдання 5 (15 балів):

3 бали – за правильне визначення відповіді на питання;

4 бали – за логічну послідовність, аргументованість і ґрунтовність аналітичної записки на перше та друге питання;

5 балів – за логічну послідовність, аргументованість і ґрунтовність аналітичної записки третє та четверте питання;

2,5 бала – за логічну послідовність, аргументованість і ґрунтовність аналітичної записки на п'яте питання;

0,5 бала – за охайність представлення результатів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни "Політичні інститути і процеси" розраховується з урахуванням балів, отриманих під час заліку та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Співвідношення між сумою балів, що студент отримав за всі види навчальної діяльності при вивченні дисципліни під час семестру, і оцінками за шкалами встановлюється згідно з критеріями оцінювання знань студентів за 100-бальною шкалою.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 11.1.

Таблиця 11.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Год	Методи та форми навчання	ОЦІНКА рівня сформованості компетентностей				
				Форми контролю	Максимальний бал			
1	2	3	4	5	6			
Змістовий модуль 1.					30,5			
Теоретичні засади формування політичних інститутів і процесів								
ОПРІОН 2	Розробляти ефективні політичні рішення з використанням методів політичного аналізу	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Влада і громадянське суспільство: проблема взаємодії	Робота на лекції	0,5
				1	Практичне заняття	Завдання 1. Визначити сутність політичних систем виходячи із особливостей взаємодії суб'єктів та об'єктів державної влади	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5

Продовження табл. 11.1

1		2		3		4		5		6	
			CPC	10	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу за темою "Визначення сутності політичної системи виходячи із особливостей взаємодії суб'єктів та об'єктів державної влади"	Презентація	0,5			
ОПРІОУ 3	Визначати технологію розробки та реалізації господарських рішень	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Розвиток демократії та становлення громадянського суспільства в сучасній Україні	Робота на лекції	0,5			
				3	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Особливості розвитку теорії державної влади: історичний та сучасний аспекти" 1. Генезис науки про державну владу та її зв'язок з іншими науками. 2. Особливості сучасного розвитку теорії про державну владу 3. Основні відмінності політичних рішень від інших рішень 4. Роль політичних рішень у підвищенні ефективності функціонування держави і громадського суспільства. Напрями підвищення ефективності політичних рішень 5. Специфіка проблем прийняття політичних рішень в сучасній Україні	Активна участь у дискусії	4,5			
				CPC	12	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темами 1 і 2. Виконання індивідуального завдання "Прийняття політичних рішень в умовах розвитку демократії"	Захист індивідуального завдання	2		
ОГРІОУ 2	Розробляти ефективні політичні рішення з використанням методів політичного аналізу	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Політичні системи	Робота на лекції	0,5			
				1	Практичне заняття	Завдання 3. Охарактеризувати структурні елементи політичних систем	Активна участь у виконанні практичних завдань	1			
				CPC	10	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Виконання індивідуального завдання за темою: "Особливості політичної системи"	Захист індивідуального завдання	2		
							Тестування	1			

1		2		3	4		5	6
		7	Ауд.	2	Лекція	Тема 4 Політичний режим.	Робота на лекції	0,5
				1	Практичне заняття	Завдання 4. Визначити сутність і види політичного режиму, та особливості його прояву в управлінні державою	Активна участь у виконанні практичних завдань.	1
			СРС	12	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Виконання індивідуального завдання "Політичний режим і державне управління"	Захист індивідуального завдання.	3,5
ОПРІОН 3	Здійснювати обґрунтування прийняття політичних рішень та їх реалізацію	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Тенденції до змін сучасних політичних систем	Робота на лекції	0,5
				Тестування	2			
			СРС	10	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання індивідуального завдання "Чинники ефективного прийняття політичного рішення"	Колоквіум	6,5
							Захист індивідуального завдання	4
Змістовий модуль 2.								
Аналіз політичних інститутів і процесів								
ОПРІОН 1	Приймати політичні рішення в умовах невизначеності, ризику та конфлікту	11	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Аналіз рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні	Робота на лекції	0,5
				1	Практичне заняття	Завдання 6. Визначити чинники стабілізації політичного стану в сучасних умовах	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
			СРС	12	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Virшення індивідуального завдання "Прогнозування політичного стану в Україні"	Захист індивідуального завдання	4

Продовження табл. 11.1

1		2		3	4		5	6
		13	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Система політичних інститутів: порівняльна характеристика	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Завдання 7. Навести порівняльну характеристику політичних інститутів	Активна участь у дискусії	3,5
				12	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичних занять.	Перевірка есе	3,5
ОПРІОН 2	Розробляти ефективні політичні рішення з використанням методів політичного аналізу	15	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Політичний менеджмент та політичний маркетинг	Робота на лекції	0,5
				3	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Напрямки підвищення рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні" 1. Сучасні підходи до визначення стабільності політичної системи. 2. Види політичних систем. Аналіз чинників їх нестабільності. 3. Взаємозв'язок стабільності політичної системи з ефективністю державного управління. 4. Методи аналізу нестабільності політичних процесів та формалізації невизначеної інформації. 5. Напрями стабілізації політичної системи в сучасній Україні	Колоквіум	10,5 4,5
				12	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Виконання індивідуального завдання "Особливості методу політичного маркетингу"	Перевірка есе	1,5
ОПРІОН 2	Розробляти ефективні політичні рішення з використанням методів політичного аналізу	17	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Практичний політичний аналіз	Робота на лекції	0,5
				1	Практичне заняття	Завдання 9. Проведення практичного політичного аналізу політичних процесів в Україні	Активна участь у виконанні практичних завдань. Презентація	0,5 1

Закінчення табл. 11.1

1	2	3	4		5	6	
		СРС	12	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Експрес-опитування	3,5
Усього годин		144	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни			100	
з них							
аудиторні		42	40 %	поточний контроль		60	
самостійна робота		102	60 %	підсумковий контроль		40	

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.2.

Таблиця 11.2

1. Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
1,5	7,0	4,5	5,0	11,5	5,0	7,5	12,5	5,5		
Колоквіум					Колоквіум					
6					6					

Примітка. T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Розподіл балів протягом тижня за формами навчання наведено в табл. 11.3.

Таблиця 11.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекційні заняття	Практичні заняття	Семінарські заняття	Захист індивідуального завдання	Презентація	Експрес-опитування	Тестування	Письмова контрольна робота	Колоквіум	Усього
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади формування політичних інститутів і процесів	Тема 1	1 тиждень	0,5	0,5	--	--	0,5	--	--	--	1,5
	Тема 2	3 тиждень	0,5	--	4,5	1,5	--	0,5	--	--	7,0
	Тема 3	5 тиждень	0,5	0,5	--	--	0,5	--	1,0	2,0	4,5
	Тема 4	7 тиждень	0,5	0,5	--	1,5	0,5	--	--	2,0	5,0
	Тема 5	9 тиждень	0,5	0,5	--	--	0,5	0,5	1,5	2,0	6,0

1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 2. Аналіз політичних інститутів і процесів	Тема 6	11 тиждень	0,5	0,5	–	1,5	0,5	--	–	2,0	–	5,0
	Тема 7	13 тиждень	0,5	0,5	–	1,5	0,5	0,5	2,0	2,0	–	7,5
	Тема 8	15 тиждень	0,5	--	4,5	1,5	--	--	--	–	6,0	12,5
	Тема 9	17 тиждень	0,5	0,5	–	1,5	0,5	0,5	–	2,0	--	5,5
Усього			4,5	3,5	9,0	9,0	3,5	2,0	4,5	12,0	12,0	60

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 11.4).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Таблиця 11.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

12. Рекомендована література

12.1. Основна

1. Нікорич А. В. Політологія. / А. В. Нікорич – НТУ "ХШ", 2001. – 210 с.
2. Піча В. М., Політологія: нав. посібн. / В. М. Піча, Н. М. Хома. – К.–Л., 2010. – 318 с.
3. Політологія / за ред. Й. З. Дзюбка, Х. М. Левківського – К. : Вища школа, 2011. – 326 с.
4. Політологія: Наука про політику / за ред. В. Г. Кременя – К.–Х.: Єдинорог, 2011. – 238 с.

12.2. Додаткова

5. Політична наука: історія дисципліни / Г. Алмонд // Поліс. – 2010. – № 6. – С. 32 – 40.
6. Андресюк Б. П. На шляху до громадянського суспільства. Б. П. Андресюк. – К., Вища школа, 2000. – 282 с.
7. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика / В. М. Бебик. – К., Вища школа, 2000. – 442 с.
8. Дегтярьов А. А. Політика як сфера суспільного життя / А. А. Дегтярьов // Соціально-політичний журнал. – 2007. – № 2. – С.24 – 30.
9. Загальна й прикладна політологія : навч. посібн. / під загальною редакцією В. І. Жукова, Б. І. Краснова. – М. : МГСУ. изд. "Союз", 2011. – 992 с.
10. Класики політичної думки (від Платона до Макса Вебера) / за ред. Й. З. Дзюбка, Х. М. Левківського. – К. : Вища школа, 2002. – 382 с.
11. Кирилюк Ф. М. Історія політології : підручник. – К. : Вища школа, 2002. – 442 с.
12. Політологія : підручник для вузів / під ред. М. А. Василика. – М. : Юрист, 2001. – 529 с.
13. Політологія / за ред. А. М. Чернія. – К., Вища школа, 2007. – 326 с.

14. Піча В. М. Політологія : навч. посібн. / В. М. Піча, Н. М. Хома. – К. : Каравела, 2001. – 344 с.

15. Політологія: навч. посібн. для вузів / науковий ред. А. А. Радугин. – М. : Юрист, 2000. – 342 с.

12.3. Інформаційні ресурси

16. Новостной портал ЛигаБизнесИнформ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://liga.net>.

17. Нормативные акты Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.nau.ua>.

18. Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.

19. Право. Украина. – Режим доступу: <http://www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html>.

12.4. Методичне забезпечення

20. Бочаров В. В. Методичні рекомендації з курсу "Політологія" [Електронний ресурс] / В. В. Бочаров. – Режим доступу : donies.-donntu.edu.ua/pdf/alles/politolog.pdf.

21. Чорна Н. В. Методичні рекомендації з курсу "Політологія" [Електронний ресурс] / В. В. Чорна. – Режим доступу : philosophy.kture.kharkov.ua/ychbova_robota/magistru/metod.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Політичні інститути і процеси" за Національною рамкою кваліфікацій України

45

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Влада і громадянське суспільство: проблема взаємодії					
Визначати проблемні питання взаємодії влади і суспільства на місцевому рівні	Сутність поняття політичних рішень. Основні вимоги до політичних рішень та принципи оцінювання їх ефективності	Знання характеристик політичних рішень, основних форм їх вираження та реалізації; параметрів та умов забезпечення якості й ефективності політичних рішень	Ідентифікувати ключові проблеми в суспільстві на місцевому рівні	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації політичних рішень на місцевому рівні	Відповідальність за точну ідентифікацію ключових проблем в суспільстві; розробку та реалізацію політичних рішень на місцевому рівні
Тема 2. Розвиток демократії та становлення громадянського суспільства в сучасній Україні					
Визначати етапи становлення громадського суспільства в сучасній Україні	Основні етапи та стадії розвитку демократії	Знання основних теорій розвитку громадського суспільства в сучасній Україні	Проводити декомпозицію політичної проблеми. Формувати пріоритети цілей та критеріїв прийняття політичного рішення	Презентувати результати визначення найбільш ефективного політичного рішення	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення та механізму його реалізації
Тема 3. Політичні системи					
Здійснювати обґрунтований вибір політичної системи	Характеристика формалізованих та неформалізованих параметрів політичної системи	Знання соціально – економічних основ формування політичної системи	Розробляти соціально-економічні моделі для розв'язання конкретної проблеми політичної системи	Презентувати результати побудови економіко-математичних моделей	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення та відповідати за коректність і адекватність розроблених моделей
Тема 4. Політичний режим					
Прогнозувати чинники формування відповідного політичного режиму	Обґрунтування політичного режиму. Чинники, що впливають на вибір політичного режиму	Знання критеріїв оцінки та принципів формування відповідного політичного режиму	Здійснювати обґрунтування політичних рішень щодо формування політичного режиму	Ефективно формувати комунікаційну стратегію	Приймати ефективні політичні рішення та відповідати за надійність і точність результатів

1	2	3	4	5	6
Тема 5. Тенденції до змін сучасних політичних систем					
Прогнозувати політичні рішення з урахуванням впливу чинників зовнішнього середовища	Визначення поняття "прогнозування" та його основних принципів	Знання основних етапів прогнозування; методів прогнозування та аналізу політичних рішень	Будувати прогнозні моделі результатів діяльності місцевої влади з урахуванням впливу зовнішнього середовища	Презентувати результати побудови прогнозних моделей діяльності місцевої влади	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення щодо сценаріїв розвитку регіону. Відповідати за коректність та адекватність розроблених моделей
Тема 6. Аналіз рівня стабільності політичної системи в сучасній Україні.					
Проводити аналіз впливу невизначеності на якість прийняття політичних рішень	Поняття невизначеності. Причини виникнення та види невизначеності	Знання формалізованих підходів до опису рівня стабільності політичної системи	Визначати рівень стабільності політичної системи та її вплив на ефективність діяльності державних органів на місцевому рівні	Презентувати результати аналізу рівня стабільності політичної системи на регіональному рівні	Приймати рішення в умовах невизначеності та відповідати за точність і коректність результатів
Тема 7. Система політичних інститутів: порівняльна характеристика					
Визначати оптимальні політичні рішення в умовах невизначеності	Сутність та значущість політичних інститутів у діяльності органів державної влади	Знання задач і функцій основних політичних інститутів	Обґрунтовувати доцільність відповідних політичних інститутів органів державної влади	Презентувати результати доцільності відповідних політичних інститутів	Приймати ефективні політичні рішення щодо діяльності органів державної влади
Тема 8. Політичний менеджмент та політичний маркетинг					
Проводити аналіз політичного менеджменту та політичного маркетингу	Визначення поняття "політичного менеджменту" та "політичного маркетингу"	Знання основних методів застосування політичного менеджменту та політичного маркетингу	Оцінювати зміни в політичному процесі на регіональному рівні. Визначати напрямки підвищення ефективності діяльності місцевого самоврядування	Презентувати результати політичного аналізу	Приймати рішення щодо підвищення ефективності діяльності місцевого самоврядування. Відповідальність за точність і коректність результатів
Тема 9. Практичний політичний аналіз					
Визначати оптимальні політичні рішення в умовах розвитку місцевого самоврядування	Поняття "політичний аналіз", її необхідність в діяльності органів місцевого самоврядування	Знання методів практичного політичного аналізу	Використовувати елементи теорії аналізу гри в процесі визначення політичної ситуації на регіональному рівні	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації політичних рішень в умовах регіонального розвитку	Приймати ефективні управлінські рішення в умовах регіонального розвитку

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	4
3. Програма навчальної дисципліни.....	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	10
5. Теми та плани семінарських занять.....	12
6. Теми практичних занять.....	14
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	15
7. Самостійна робота.....	17
7. 1. Індивідуальне науково-дослідне завдання.....	20
7. 2. Контрольні запитання для самодіагностики.....	23
8. Індивідуально-консультативна робота.....	25
9. Методи навчання.....	25
10. Методи контролю.....	29
11. Розподіл балів, які отримують студенти.....	37
12. Рекомендована література.....	43
12.1. Основна.....	43
12.2. Додаткова.....	43
12.3. Інформаційні ресурси.....	44
12.4. Методичне забезпечення.....	44
Додатки.....	45

